

การพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยกระบวนการ นิเทศแบบนิสิตคู่

Pair Teaching and Mentoring Model

รัตนภรณ์ วามะสุรีย์ และ เสน่ห์ บุญช่วย

บทคัดย่อ

การนิเทศการสอนแบบนิสิตคู่เป็นกระบวนการนิเทศที่โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถมได้ทดลองในปีการศึกษา 2557 ด้วยการใช้การนิเทศสำหรับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 2 คน ปฏิบัติหน้าที่ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 5 ร่วมกัน โดยแบ่งเป็นสอนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 4 คาบต่อสัปดาห์ และสอนวิชาวิทยาศาสตร์จำนวน 4 คาบต่อสัปดาห์ร่วมกัน เป็นระยะเวลา 1 ภาค การศึกษา ทั้งนี้ นิสิตทั้งสองจะอยู่ในความดูแลของอาจารย์นิเทศก์ 2 ท่าน และได้แบ่งการนิเทศการสอนออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการเตรียมตัวและวางแผนการสอน ระยะที่ 2 เป็นการค้นพบ จุดเด่น จุดด้อยของนิสิต และระยะที่ 3 เป็นการพัฒนาตนเองตามศักยภาพและความถนัด ผลการใช้ การนิเทศการสอนแบบนิสิตคู่ พบว่า นิสิตมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เกิดการเรียนรู้การทำงานเป็นทีม สามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ และเกิดแรงจูงใจในการ ประกอบวิชาชีพครูเพิ่มขึ้น ในส่วนของอาจารย์นิเทศเองก็ได้รับการพัฒนารูปแบบและวิธีการใหม่ๆ เพิ่มขึ้นจากอาจารย์นิเทศคู่และจากนิสิตด้วย

คำสำคัญ: การนิเทศ / การสอนแบบนิสิตคู่ / นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

Abstract

Pair teaching is a new model of mentoring new teachers that has been trialed at Chulalongkorn University Demonstration Elementary School. The model used two student teachers paired with two experienced mentors. It was implemented in the 2014 academic year for two different courses-science and social studies. The mentoring model was divided into three different phases. The first phase was designed to identify and understand the student's teaching abilities and limitations. The student teacher also learned to work in a team with their mentor. The second phase was designed to improve their existing skills and to develop the areas where they had only had theoretical practice. They also had the opportunity to reflect by themselves and with their mentor on the positives and negatives of the teaching demonstration. The third phase of the model allowed the student teachers to develop themselves independently and continue to develop their instructional skills. Our results using this model proved to develop the mentee to gain greater confidence, higher ability, higher quality lesson plans, in a much shorter time frame as compared to the original one to one mentoring model. In addition, our mentors became more confident with greater trust in their mentees. Mentors felt that they became better instructors as they developed better techniques for supervision.

Keywords: Pair Teaching / Model of Mentoring / Student Teacher

บทนำ

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยดำเนินการให้คำแนะนำ เสนอแนะแนวทางอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองจนกระทั่งบรรลุเป้าหมาย หลักสูตร มาตรฐานบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้กำหนดให้นิสิตต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพในปีที่ 5 ของการเรียน โดยให้อยู่ในความดูแลของอาจารย์นิเทศก์ประจำวิชาเอก และอาจารย์ประจำชั้นระดับต่างๆ เพื่อให้ นิสิตนำความรู้จากภาคทฤษฎีที่ศึกษาเป็นระยะเวลา 4 ปี มาประยุกต์ใช้จริงในการสอนครั้งแรกของนิสิต

การนิเทศการสอนของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถมฯ ในปัจจุบันมีลักษณะของการนิเทศเดี่ยว (Individual Supervision) คือ การให้ความช่วยเหลือเป็นรายบุคคล (จุไรรัตน์ สุตรุ่ง, 2552) ในระยะที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตจะเกิดความวิตกกังวล เพราะต้องรับผิดชอบในสิ่งที่ไม่เคยมีประสบการณ์ทั้งจากไม่มั่นใจในความรู้และความเข้าใจในการสอน การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมในแต่ละระดับชั้น การดูแลนักเรียนรวมถึงการปรับตัวกับอาจารย์นิเทศก์ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง โดยนิสิตต้องปรับแก้แผนการจัดการเรียนรู้และ กิจกรรมการสอนที่บางครั้ง ไม่ตรงกับที่อาจารย์

นิเทศก์ต้องการ นิสิตไม่ค่อยได้แสดงความคิดเห็น เพราะไม่มีโอกาส ทำให้ นิสิตเกิดความสับสน ขงใจ ขาดความมั่นใจและส่งผลกระทบต่อแรง จูงใจในการพัฒนาตนเอง ซึ่งจากประสบการณ์ที่ ทำงานกับนิสิตมาเป็นเวลานานพบว่า นิสิตที่มีความ เครียด และความวิตกกังวลน้อยลง มี แนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพมากกว่า นิสิตที่มีความ เครียดสูง และก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเป็นครู มากกว่าด้วย ดังนั้นเป้าหมายหนึ่งของการนิเทศ คือการทำให้ นิสิตเกิดความมั่นใจ มีวิจารณญาณ ในการสะท้อนคิด และสามารถหาความรู้ได้ด้วย ตนเอง (Bess, 2000) ด้วยเหตุนี้ ผู้นิเทศจึง จำเป็นต้องมีวิธีการเพื่อสร้างความมั่นใจ สร้าง ทักษะการคิด และการเรียนรู้ เพื่อลดความเครียด และความวิตกกังวลของนิสิตที่มีผลต่อประสิทธิภาพ ในการฝึกสอน

สถาบันฝึกหัดครู ประเทศฟินแลนด์ (Viikki Teacher Training instiute) ได้จัดให้การ ฝึกสอนเป็นส่วนหนึ่งของวิชาพื้นฐาน ในการ ฝึกสอนขั้นต้น นักศึกษาจะทำควมคุ้นเคยกับ การสอนและนักเรียนในระดับขั้นต้น โดยการ ฝึกสอนเป็นคู่ในโรงเรียน นักศึกษาจะสังเกตการ สอน ทำหน้าที่เป็นครูร่วมทีม วางแผนการสอน ออกแบบการใช้สื่อการสอน และประเมินการ สอนและการเรียนรู้ โดยมีอาจารย์นิเทศก์เป็นผู้ ให้ความช่วยเหลือแนะนำ ด้วยการให้นักศึกษา ได้สะท้อนความคิดของตนเองหลังสอน อาจารย์ นิเทศก์เป็นผู้มีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมให้ นักศึกษาค้นพบตนเอง อาจารย์นิเทศก์เปิดโอกาส ให้นักศึกษาอธิบายเหตุผลการวางแผนการสอน การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เหมาะสม รวมถึงการ ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษา ด้วยงานวิจัย เช่น การประเมินผลการจัดการ

เรียนการสอนในห้องเรียนของนักศึกษาด้วยวิธี รูปแบบการประเมินแบบลำดับค่า (Diamond Ranking) เพื่อให้ นักศึกษาสามารถประเมินผล การสอนของตนเองและพัฒนาการสอนของตน และนิเทศการสอนด้วยคำพูดเชิงบวก ให้กำลังใจ ส่งผลให้นักศึกษามีความมั่นใจและมีแรงจูงใจใน การสอนมากขึ้น

การสอนในรูปแบบดังกล่าว สอดคล้องกับ แนวคิดของ Baker, Andriessen and Jarvela (2013) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนโดย อาศัยกลไกทางสังคมจะช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจ เพิ่มขึ้นและเกิดความรักในการเรียน ส่งผลต่อ การสังเกตและความเข้าใจของผู้เรียนอีกด้วย นอกจากนี้ ผู้เขียนได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธี การจัดนิสิตสอนร่วมกันเป็นทีม พบว่าส่งผลดีต่อ การเรียนรู้ของผู้เรียนจริง สอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ด้วยการเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้กรณีศึกษาเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม สำหรับนัก ศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา (ณมน จิรังสุวรรณ และ ปณิดา วรรณพิรุณ, 2555) พบว่า ผู้เรียนมีความ พึงพอใจในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัย การพัฒนาบทเรียนบนเว็บช่วยสอนแบบการ เรียนรู้เป็นทีมเพื่อส่งเสริมความสามัคคีสำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (วาสนา แสงศรี, 2555) ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนบนเว็บช่วยสอน แบบการเรียนรู้เป็นทีมช่วยส่งเสริมความสามัคคี และทำให้ผลการเรียนหลังเรียนสูงขึ้น นักเรียนมี ความพึงพอใจในระดับมาก

จากการศึกษาดูงานสถาบันฝึกหัดครูประเทศ ฟินแลนด์ (Viikki Teacher Training School) พบว่ากับงานวิจัยที่สนับสนุนรูปแบบการสอน แบบทีม ทำให้ผู้เขียนเกิดแนวความคิดที่จะนำ รูปแบบดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน อย่างไร

ก็ตามบริบทของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพของสาขาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความแตกต่างจากนักศึกษาของสถาบันฝึกหัดครู คือ นิสิตของครุศาสตร์แต่ละคนจะมีวิชาเอก 2 วิชา และมีอาจารย์นิเทศก์ 2 คน จึงได้พัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนแบบนิสิตคู่และอาจารย์คู่ซึ่งมีความแตกต่างจากสถาบันฝึกหัดครู ประเทศฟินแลนด์บ้าง รูปแบบดังกล่าวไม่ได้ส่งผลเสียต่อนิสิตและยังเปิดโอกาสให้นิสิตมีการคิดทบทวนตัวเองมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ วิธีการนิเทศและการให้คำแนะนำของอาจารย์นิเทศก์จะยังคงใช้รูปแบบเหมือนกับประเทศฟินแลนด์

ด้วยความสำคัญและปัญหาดังกล่าว โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จึงได้จัดกระบวนการนิเทศที่ช่วยให้นิสิตเกิดความมั่นใจและมีแรงจูงใจในการสอน รวมถึงลดความกดดันและความเครียดที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน โดยออกแบบการทดลองวิธีดำเนินการนิเทศการสอนนิสิต ในปีการศึกษา 2557 ด้วยการใช้รูปแบบการนิเทศการสอนแบบคู่สำหรับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 2 คน ซึ่งให้ปฏิบัติหน้าที่ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 5 ร่วมกัน ทำหน้าที่สอนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 4 คาบต่อสัปดาห์ และสอนวิชาวิทยาศาสตร์จำนวน 4 คาบต่อสัปดาห์ร่วมกันทั้งนี้ นิสิตทั้งสองคนจะอยู่ในความดูแลของอาจารย์นิเทศก์ 2 ท่าน

การดำเนินการ

การนิเทศการสอนแบบนิสิตคู่ที่โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายประถมนำมาทดลองใช้นี้ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากการไปศึกษาดูงานที่ประเทศฟินแลนด์บางส่วน กล่าวคือ การนิเทศการสอนที่ประเทศฟินแลนด์จะให้นิสิตทั้งคู่สอนในรายวิชาสังคมศึกษาเพียงวิชาเดียว แต่การ

นิเทศการสอนแบบนิสิตคู่จะสอนสองวิชา คือ สังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และแบ่งการนิเทศการสอนออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ระยะที่ 2 และระยะที่ 3 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การดำเนินการในระยะที่ 1

เป็นการเตรียมตัวและวางแผนการสอนไปจนถึงการประเมินผลการนิเทศครั้งที่ 1 ในระยะนี้เป็นการทำความเข้าใจในรูปแบบการนิเทศ และการเตรียมตัว เตรียมห้องเรียน การปฏิบัติหน้าที่ครูประจำชั้นและการวางแผนการทำงานร่วมกัน โดยกำหนดบทบาทของอาจารย์นิเทศก์และนิสิตดังนี้

1. บทบาทของอาจารย์นิเทศก์

1) กำหนดจุดประสงค์การนิเทศการสอนแบบนิสิตคู่ร่วมกับอาจารย์นิเทศก์และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยอธิบายแนวทางการนิเทศการสอนแบบนิสิตคู่ นิสิตทั้งสองคนทำหน้าที่เป็นอาจารย์นิสิตประจำชั้นสอนวิชาสังคมและวิชาวิทยาศาสตร์ห้องเรียนเดียวกัน

2) อธิบายโครงสร้างหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โครงการสอนระยะยาว และธรรมชาติในการเรียนของแต่ละวิชา เช่น วิชาสังคมศึกษา เปิดโอกาสให้นิสิตได้แสดงความคิดเห็นและให้อิสระในการคิดกิจกรรมและรูปแบบการสอนเพื่อให้ผู้สอนมีความมั่นใจและกล้าแสดงออกทางความคิดผ่านกิจกรรมต่างๆ เปิดโอกาสให้นิสิตได้ทดลองออกแบบกิจกรรม ตามที่นิสิตออกแบบเอง วิชาวิทยาศาสตร์ คือ มุ่งเน้นการใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนิสิตต้องมีความแม่นยำในเนื้อหา รวมถึงกำหนดให้ใช้กิจกรรมและวิธีการสอนที่หลากหลาย

3) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ นิสิต

ในสัปดาห์ที่ 1 ด้วยการให้นิสิตสังเกตการสอนของอาจารย์นิเทศก์ บันทึกการสังเกตแล้วนำมาอภิปรายร่วมกัน

4) กำหนดบทบาทหน้าที่ของนิสิตในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนนิสิตที่สอนคู่กัน

5) แนะนำแหล่งเรียนรู้และแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูล เพื่อให้นิสิตมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชามากขึ้น

2. บทบาทของนิสิต

1) วางแผนการสอนร่วมกัน (ใช้เวลาว่างในวันเสาร์ 1 วัน) โดยช่วยกันเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ออกแบบการสอน ค้นคว้าหาความรู้ร่วมกันและคิดกิจกรรมต่างๆ ที่จะใช้สอน

2) แบ่งบทบาทหน้าที่ในการเตรียมการสอน และกระบวนการจัดการเรียนสอน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างการวางแผนการทำงานในระยะที่ 1

คาบที่ 1 เรื่อง ระบบย่อยอาหาร

นิสิตคนที่ 1 เป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการสอนและดำเนินการสอน โดยให้นักเรียนรับประทานอาหารต่างๆ แล้วสังเกตลักษณะของอาหารที่เล็กลงเมื่อผ่านการย่อยด้วยปากและฟัน กระเพาะอาหาร ลำไส้เล็ก เปรียบเทียบกับภาพจากอินเทอร์เน็ต

นิสิตคนที่ 2 เป็นผู้เตรียมสื่อที่จะนำมาใช้ ในชั้นสร้างความสนใจ ประกอบไปด้วย อาหารชนิดต่างๆ และภาพจากอินเทอร์เน็ต หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมต่างๆ นิสิตคนที่ 2 จะเป็นผู้สรุปบทเรียน

ผลการดำเนินการนิเทศการสอนแบบนิสิตคู่ ในระยะที่ 1

อาจารย์นิเทศก์วางแผนการทำงานร่วมกัน และมีการสังเกตพฤติกรรมการสอนของนิสิต เพื่อทำความเข้าใจและเข้าใจธรรมชาติของนิสิตทั้งสองคนในการสอนแบบนิสิตคู่ซึ่งสรุปได้ดังนี้

นิสิตคนที่ 1 ความสามารถในการสื่อสารค่อนข้างดี กล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็น ทำงานค่อนข้างเร็ว และมีวินัยในการทำงานดี

นิสิตคนที่ 2 ความสามารถในการใช้ภาษาไทยยังไม่ค่อยดี เพราะเป็นนิสิตมุสลิม การเขียนและการพูดยังไม่ค่อยแม่นยำ แต่ทำงานเรียบร้อย มีความละเอียดประณีต บุคลิกค่อนข้างเงียบเรียบร้อย มีจิตอาสาในการทำงาน และสนใจรายละเอียดของนักเรียนดี

ระยะที่ 1 ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นระยะของการเรียนรู้เบื้องต้น การสร้างความรู้จักของนิสิต นิสิตแต่ละคนได้เรียนรู้ตนเอง ค้นพบจุดเด่นและข้อดีของตนเอง สำหรับการวางแผนการทำงานของนิสิตในช่วงแรก มีการคิดและสร้างแผนการสอนร่วมกัน ซึ่งต้องใช้เวลาในการวางแผนมากกว่านิสิตคนอื่น อย่างไรก็ตามพบว่านิสิตทั้งสองคนได้เรียนรู้และช่วยเหลือกัน ทำให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน

อย่างไรก็ตามนิสิตยังมีความเครียดและวิตกกังวล ในช่วงแรกหลายประการ คือ 1) นิสิตยังไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง และต้องเรียนรู้การทำงานร่วมกับคู่ 2) มีความกดดันจากเพื่อน นิสิตอื่นที่รู้สึกว่าการสอนแบบคู่จะมีภาระในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้น้อยกว่า 3) ความสามารถในการทำงานไม่เท่ากัน กล่าวคือ นิสิต คน

ที่ 1 มีความสามารถมากกว่า ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเพื่อนนิสิตคนที่ 2 ไม่ได้เสนอความคิดเห็นเท่าที่ควร ส่วนนิสิตคนที่ 2 มีความกังวลว่าตนเองมีส่วนร่วมในการวางแผนและคิดกิจกรรมการเรียนรู้น้อย จึงมีความกังวลและพยายามช่วยทำงานต่างๆ ให้มากเพื่อแบ่งภาระให้เท่าเทียมกัน สอดคล้องกับ Barkley, Major and Cross (2014) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือกันจะทำให้ผู้เรียนได้สังเกตพฤติกรรมของอีกฝ่ายและเกิดการเลียนแบบ และปรับปรุงตนเองจนเกิดพฤติกรรมใหม่ที่ตนเองเห็นว่าเหมาะสมกว่า

การดำเนินการในระยะที่ 2

เป็นระยะของการค้นพบจุดเด่น จุดด้อยของนิสิต เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในคาบต่อไป รวมถึงการฝึกให้นิสิตมีความสามารถในการสะท้อนคิดหลังการสอน

1. บทบาทของอาจารย์นิเทศก์

- 1) แนะนำเทคนิควิธีการต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอนและการควบคุมชั้นเรียน
- 2) ฝึกกระบวนการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนในชั้น เพื่อประเมินผลการสอนของตนเอง
- 3) ฝึกวิธีการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ และอภิปรายอย่างกว้างขวาง
- 4) พัฒนานิสิตด้วยการใช้วิธีการสะท้อนคิดหลังการสอน

2. บทบาทของนิสิต

- 1) ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของตนเองและคู่ด้วยวิธีการสะท้อนคิดหลังการสอน
- 2) บันทึกพฤติกรรมเรียนของนักเรียนในชั้น เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงการสอนของตนเอง
- 3) ทดลองใช้เทคนิคและวิธีการใหม่ๆ ที่

อาจารย์นิเทศก์ได้ แนะนำ

- 4) ค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีทางการสอนใหม่ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการสอน

ตัวอย่างการสะท้อนความคิดหลังการสอนในระยะที่ 2

อาจารย์นิเทศก์ได้ตั้งคำถามเพื่อให้นิสิตสะท้อนความคิดของตนเองด้วยการประเมินตนเองหลังสอน ด้วยคำถามดังต่อไปนี้

- 1) ความรู้สึกในการสอนครั้งนี้
- 2) สิ่งที่สามารถปฏิบัติได้ดี
- 3) สิ่งที่ยากปรับปรุง
- 4) ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

ผลการดำเนินการนิเทศการสอนแบบนิสิตคู่ ระยะที่ 2

หลังจากการประเมินผลการนิเทศครั้งที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับนิสิต ดังต่อไปนี้ 1) นิสิตแต่ละคนค้นพบจุดเด่นของตนเองและนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด 2) นิสิตทั้งคู่เกิดการยอมรับในความสามารถของแต่ละบุคคล สังเกตได้จากในระยะที่ 1 นิสิตคนที่ 1 มีความโดดเด่นในการสอนมากกว่านิสิตคนที่ 2 แต่หลังจากที่นิสิตคนที่ 2 ได้จัดกิจกรรมการทดลองและแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งตนเองนัดและได้รับการอบรมมาก่อน ทำให้มีความมั่นใจในการสอนคาบนั้นสูงมาก นิสิตคนที่ 1 จึงรู้สึกชื่นชมในคู่ของตนเองมากขึ้นและ 3) ความกดดันจากเพื่อนนิสิตและความเครียดในการสอนลดลงเนื่องจากทุกคนตระหนักว่าการสอนแบบคู่ใช้เวลาในการวางแผนและเตรียมตัวมากกว่าแบบเดี่ยว

การดำเนินการในระยะที่ 3

ในระยะที่ 3 นิสิตจะมีความพร้อมในการปฏิบัติการสอนอย่างเต็มที่แล้ว เนื่องจากผ่านประสบการณ์ในระยะที่ 1 และ 2 มา ผนวกกับการนิเทศของอาจารย์ ทำให้ในระยะที่ 3 นี้ จะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาตนเองตามศักยภาพและความถนัดของนิสิต และการฝึกให้นิสิตสามารถดำเนินการนิเทศนิสิตคู่ของตนเองเพื่อนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ได้

1. บทบาทของอาจารย์นิเทศ

- 1) ส่งเสริมให้นิสิตได้พัฒนาตนเองตามความสนใจ
- 2) เปิดโอกาสให้คิดและทดลองวิธีการจัดการเรียนรู้อย่างอิสระ
- 3) ฝึกให้นิสิตสามารถสอนเดี่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ พัฒนากลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม
- 4) เปิดโอกาสให้นิสิตแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ด้วยตนเอง
- 5) ฝึกนิสิตให้สามารถนิเทศการสอนของคู่ได้อย่างสร้างสรรค์และเกิดประโยชน์

2. บทบาทของนิสิต

- 1) ค้นหาศักยภาพและความถนัดของตนเองเพื่อนำมาใช้จัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม
- 2) ทดลองวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ตนเองได้ออกแบบอย่างอิสระ
- 3) ฝึกการจัดการเรียนรู้แบบเดี่ยว โดยพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมในแบบของตนเอง
- 4) นิเทศการสอนของคู่ได้อย่างสร้างสรรค์และเกิดประโยชน์

ตัวอย่างการนิเทศการสอนในระยะที่ 3 การสังเกตการสอนและการสะท้อนคิดด้วยวิธีการ

ลำดับค่าแบบ Diamond Ranking

การนิเทศการสอนในระยะที่ 3 จะมุ่งเน้นให้นิสิตสะท้อนความคิดโดยทดลองใช้รูปแบบการประเมิน แบบลำดับค่า โดยให้นิสิตคนที่ 1 มีหน้าที่จัดการเรียนรู้ ในขณะที่นิสิตคนที่ 2 เป็นผู้ถ่ายภาพ และสลับหน้าที่กันในคาบต่อไป หลังจากนั้นนำรูปภาพมาเรียงลำดับค่า แบบ Diamond Ranking ว่ารูปใดที่แสดงถึงการสอนที่ชอบมากที่สุด ไปจนถึงชอบน้อยที่สุด และนำมาสะท้อนความคิด โดยรูปแบบนี้เป็นการประยุกต์วิธีการมาจากการศึกษาดูงานที่ประเทศฟินแลนด์ เพื่อเป็นการสะท้อนผลดังนี้ 1) การดำเนินการสอนตามแผน 2) การสังเกตข้อดีของคู่เพื่อนำไปปรับใช้ และ 3) การสังเกตข้อบกพร่องของคู่เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

ผลการดำเนินการนิเทศการสอนแบบนิสิตคู่ ในระยะที่ 3

การดำเนินการนิเทศการสอนในระยะที่ 3 พบว่า ความเครียดในการทำงานของนิสิตคู่ลดน้อยลง นิสิตสามารถปรับตัวได้กับคู่ สามารถพัฒนาการเรียนรู้ตามศักยภาพของตนเอง และเป็นตัวอย่างให้กับเพื่อนคนอื่น ๆ ในด้านการทำงานร่วมกัน มีการดำเนินการสอนตามความถนัดของตนเองมากขึ้น และนำไปใช้ในการประเมินเพื่อสะท้อน นิสิตสามารถสอนรายบุคคลได้ตามหัวข้อที่ตนเองเลือก นิสิตทั้งคู่สามารถทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศกันเองได้อย่างสร้างสรรค์และนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน

สรุปรูปแบบการดำเนินการนิเทศการสอน นิสิตแบบคู่ได้ตั้งแผนภาพต่อไปนี้

ผลการสังเกตการสอนเรื่อง ส่วนประกอบของดินชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/5

ผู้สอน: นิสิตคนที่ 2

สังเกตและบันทึกภาพ: นิสิตคนที่ 1

	ภาพที่ 1 ชอบมากที่สุด เพราะ ผู้สอนให้ความสนใจกับผู้เรียนทุกกลุ่ม ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ภาพที่ 2-3 ชอบปานกลาง เพราะ ภาพแสดงถึงขั้นตอนการอธิบายโดย ผู้สอนใช้กระดานดำและสื่ออย่างเหมาะสม ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอภิปราย ภาพที่ 4-6 รู้สึกเฉยๆ เพราะ ในระหว่างที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้ทดลองและค้นหาคำตอบด้วยตนเองนั้น ผู้สอนไม่สามารถควบคุมเวลาได้ ภาพที่ 7-8 ไม่ค่อยชอบ เพราะ เมื่อผู้เรียนออกมานำเสนองาน กลุ่มอื่นๆ ไม่ได้ให้ความสนใจ ผู้สอนไม่มีการสรุปประเด็น ที่แต่ละกลุ่มนำเสนอ ภาพที่ 9 รู้สึกไม่ชอบ เพราะ ในระหว่างที่ผู้สอนดำเนินการสอนอยู่ หน้าชั้นเรียนนั้น นักเรียนกลุ่มหลังห้องมี พฤติกรรมไม่เหมาะสมในการเรียน พูดคุย เล่น ไม่เก็บอุปกรณ์
--	--

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการดำเนินการนิเทศการสอนนิสิตแบบคู่

สรุปผลและข้อค้นพบ

ในการนิเทศการสอนนิสิตแบบคู่ เกิดผลดีทั้งนิสิตและอาจารย์นิเทศก์

ผลดีต่อนิสิต

1. นิสิตรู้จักการวางแผนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากการทำงานเป็นทีมจำเป็นต้องหาข้อตกลงร่วมกัน ทำให้ขยายความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนางานมากขึ้น (Bess, 2000) ในระยะที่ 1 นิสิตทั้งสองคนมีความจำเป็นจะต้องวางแผนร่วมกันและทำงานร่วมกัน นิสิตจะมีความวิตกกังวลเพราะต้องปรับตัว แต่เมื่อนิสิตได้มีเวลาในการ

ทำงานร่วมกันมากขึ้น ซึ่งสามารถปรับตัวได้ดีและยอมรับซึ่งกันและกัน ในความสามารถ และทำงานอย่างเท่าเทียมกัน

2. เกิดการเรียนรู้การทำงานเป็นทีม และยอมรับการทำงานร่วมกันได้ เมื่อนิสิตสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้จะสามารถพัฒนางานได้มากขึ้น ความวิตกกังวลและความเครียดในการสอนลง

3. นิสิตสามารถพัฒนานตนเองได้ตามศักยภาพและมีส่วนช่วยในการพัฒนาศักยภาพของนิสิตร่วมทีม โดยพัฒนาจุดดีให้ดียิ่งขึ้นและปรับจุดด้อยซึ่งเป็นหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ที่จะต้องสะท้อนความคิดหลังการสอน และทำงานร่วมกัน

4. นิสิตมีภาคภูมิใจในตนเองและมีแรงจูงใจในการประกอบวิชาชีพครูและมีเจตคติที่ดีต่อการฝึกสอนมากขึ้น

ผลดีต่ออาจารย์นิเทศก์

จากการที่ใช้วิธีการนิเทศการสอนแบบนิสิตคู่ นอกจากจะส่งผลดีต่อด้านนิสิตแล้ว ยังส่งผลดีต่ออาจารย์นิเทศก์เองด้วย

1. อาจารย์นิเทศก์ใช้วิธีการนิเทศตามประสบการณ์เดิมของตนเอง ทั้งด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้แนวคิดและมุมมองเฉพาะตัวอาจารย์คนเดียว และอาจารย์นิเทศก์เคยสอนมาก่อนและได้ผลดี จึงแนะนำให้ นิสิตเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และปรับให้ตรงกับที่อาจารย์นิเทศต้องการ ทำให้ นิสิตไม่ได้ฝึกทำตามความคิดของตนเอง บางครั้งทำให้การสอนไม่ประสบความสำเร็จและเกิดความท้อถอย อีกทั้งตัวนิสิตเองเมื่อถูกนิเทศเดี่ยวก็ไม่กล้าแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นมากนัก แต่เมื่อทดลองใช้รูปแบบการนิเทศการสอนแบบนิสิตคู่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ดีขึ้น

2. เกิดการเรียนรู้ในการทำงานและแลกเปลี่ยนแนวคิดระหว่างอาจารย์นิเทศก์ด้วยกัน เช่น อาจารย์นิเทศก์วิชาสังคมศึกษา จะเปิดโอกาสให้นิสิตได้ลองฝึกสอนและไม่เข้มงวดจนเกินไป ทำให้ นิสิตสามารถออกแบบการสอนอย่างอิสระ ด้วยข้อดีดังกล่าวอาจารย์นิเทศก์ในวิชาวิทยาศาสตร์จึงนำมาปรับใช้ ทำให้ นิสิตออกแบบกิจกรรมได้หลากหลายยิ่งขึ้น หรืออาจารย์นิเทศก์วิชาวิทยาศาสตร์ได้ใช้วิธีการสังเกตการสอนโดยใช้การบันทึกวิดีโอ อาจารย์นิเทศก์วิชาสังคมศึกษาเห็นว่าประโยชน์ก็นำมาปรับใช้ในการนิเทศของตนด้วยเช่นกัน

3. การเปิดโอกาสให้นิสิตได้แสดงความ

คิดเห็นในการจัดการเรียนการสอน และเปิดโอกาสให้นิสิตได้สะท้อนแนวคิดของตนเอง สร้างความมั่นใจ และส่งผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมาก สามารถสร้างความเชื่อมั่นต่ออาจารย์นิเทศก์ได้และทำให้อาจารย์ไว้วางใจ นิสิตในการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น และอาจารย์นิเทศก์ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปพร้อมกับนิสิตด้วย

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของการนิเทศแบบคู่

1) การจัดชั้นเรียนสำหรับนิสิตคู่จำเป็นต้องคัดเลือกนิสิตที่เรียนในเอกเดียวกัน เช่น สังคมและวิทยาศาสตร์ทั้งคู่ เพื่อให้สะดวกต่อการนิเทศ

2) การบริหารจัดการเวลาและภาระงานสำหรับนิสิตจะต้องสอดคล้องกับอาจารย์นิเทศก์ทั้งสองคน

3) อาจารย์นิเทศก์ควรจะมีบุคลิกที่เปิดรับสิ่งใหม่ และพร้อมเปลี่ยนแปลงวิธีการนิเทศเพื่อพัฒนานิสิตให้มีความมั่นใจในความเป็นครูมากขึ้น

การนิเทศการสอนแบบนิสิตคู่สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (collaborative learning approach) (ทิศนา ชวนมน, 2547) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่มทั้งนี้จะต้องมีองค์ประกอบหลัก 5 ประการ คือ 1) การพึ่งพาและเกื้อกูลกัน (positive interdependence) 2) การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด (face-to-face promotive interaction) 3) ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสมาชิกแต่ละคน (individual accountability) 4) การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (interpersonal and small-group skills) และ 5) การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (group processing) ซึ่งจะเห็นได้ว่าวิธีการนิเทศการสอนแบบคู่นี้สามารถนำองค์

ประกอบของกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ได้ในทุกระยะของการนิเทศ ทำให้เกิดผลดีต่อตัวนิสิตเองหลายประการ นิสิตมีความพยายามที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย สร้างแรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ รู้จักใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ คิดอย่างมีวิจารณญาณและช่วยให้มีความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตดีขึ้น นิสิตมีความเห็น

อกเห็นใจกันมากขึ้น เห็นคุณค่าของความแตกต่าง ความหลากหลาย การประสานสัมพันธ์และการรวมกลุ่ม ที่สำคัญคือ นิสิตไม่เครียดและกดดันจนเกินไป ส่งผลให้มีสุขภาพจิตดีขึ้น ความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ท้ายที่สุดนักเรียนก็จะมีความสุขในการเรียนมากขึ้นตามไปด้วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- จุไรรัตน์ สุตรุ่ง. (2552). *การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา*. สาขาวิชานิเทศการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แชมมณี. (2547). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ณมน จีรังสุวรรณ และ ปณิตา วรรณพิรุณ. (2555). *รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้กรณีศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างร่วมกันเป็นทีม สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา*. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. สืบค้นจาก <http://oer.thaicyberu.go.th/handle/6626105234/825>
- วาสนา แสงศรี. (2555). *การพัฒนาบทเรียนบนเว็บช่วยสอนแบบการเรียนรู้เป็นทีมเพื่อส่งเสริมความสามัคคีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. สืบค้นจาก <http://www.repository.rmutt.ac.th/xmlui/handle/123456789/2311>

ภาษาอังกฤษ

- Baker, M., Andriessen, J., & Jarvela, S. (2013). *Affective Learning Together: Social and emotional dimensions of collaborative learning*. New York, NY: Routledge.
- Barkley, F. E., Major, H. C. & Cross, P. K. (2014). *Collaborative learning techniques*. California: Jossey-Bass.
- Bess, J. L. (2000). *Teaching alone, teaching together: transforming the structure of teams for teaching*. California: Jossey-Bass.

รัตนารณ วามะสุรีย์ และ เสน่ห์ บุญช่วย

ผู้เขียน

อาจารย์รัตนารณ วามะสุรีย์ อาจารย์โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ถ.พญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน
กรุงเทพมหานคร 10330 อีเมล: aa_rattanaorn@hotmail.com

อาจารย์เสน่ห์ บุญช่วย อาจารย์โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม โรงเรียนสาธิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ถ.พญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร
10330 อีเมล: sanay2499@hotmail.com

